

Нерус Аліна Миколаївна

студентка

Київський національний університет технологій та дизайну

Нерус Алина Николаевна

студентка

Киевский национальный университет технологий и дизайна

Nerus A.

student

Kiev National University of Technology and Design

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

ИНВЕСТИЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ СТРАХОВЫХ КОМПАНИЙ

INVESTMENT ACTIVITY OF INSURANCE COMPANIES

Анотація. У статті визначено сутність інвестиційної діяльності страхових компаній. Розглянуто особливості здійснення інвестиційної діяльності страховими компаніями. Обґрунтовано основні проблеми інвестиційної діяльності страхових компаній та запропоновано можливі шляхи їх вирішення. Визначено внесок страхового сектора економіки у формування інвестиційних ресурсів. Запропоновано напрями удосконалення державного регулювання інвестиційної діяльності страхових компаній в Україні.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, страхова компанія, фінансовий посередник, страхова інвестиційна діяльність, власні та залучені кошти.

Аннотация. В статье определена сущность инвестиционной деятельности страховых компаний. Рассмотрены особенности осуществления инвестиционной деятельности страховыми компаниями. Обоснованы основные проблемы инвестиционной деятельности страховых компаний и предложены возможные пути их решения. Определен вклад страхового сектора экономики в формировании инвестиционных ресурсов. Предложены направления совершенствования государственного регулирования инвестиционной деятельности страховых компаний в Украине.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная деятельность, страховая компания, финансовый посредник, страховая инвестиционная деятельность, собственные и привлеченные средства.

Summary. The article defines the essence of the investment activities of insurance companies. The peculiarities of the investment activity of insurance companies. Substantiates the basic problems of investment activity of insurance companies and offered possible solutions. The contribution of the insurance sector in the formation of investment resources. Directions of perfection of state regulation of investment activity of insurance companies in Ukraine.

Key words: investment, investment activities, insurance companies, financial intermediaries, insurance investment activity, own and borrowed funds.

Постановка проблеми. Сучасні тенденції розвитку економіки, а також особливості функціонування страхових компаній зумовлюють потребу пошуку шляхів примноження страхових резервів. Так, в умовах обмеженості ресурсів одним із головних джерел формування капіталу страхової компанії є інвестиційна діяльність. Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що страхова та інвестиційна діяльність завжди знаходились у центрі уваги економічної науки. Передусім це пояснюється тим, що інвестиції є джерелом розвитку економі-

ки, а інвестиційна діяльність впливає на фундаментальні основи господарської діяльності та розвиток суспільства в цілому. Головними учасниками на ринку інвестицій є страхові компанії, що належать до потужних інституційних інвесторів та пропонують страховий захист від можливих втрат, що виникають унаслідок несприятливих та непередбачуваних змін політичної ситуації і тим самим впливають на інвестиційний клімат в країні.

Страхові компанії в багатьох країнах є найважливішими інституційними інвесторами, що ефективно

здійснюють розміщення коштів і управління активами. Так, за даними рейтингу Forbes Global 2000 у 2015 р. найбільшими страховими центрами були Париж, Мюнхен, Нью-Йорк, Лондон, Торонто, Цюрих, Пекін і Токіо з величиною активів майже 15 млрд дол. США [8]. Для прикладу, прибуток від інвестицій у зарубіжних страхових компаніях становить у середньому 20–30% від сукупного доходу, в країнах СНД – 3–10%, а в Україні 2–3% [9]. Отже, страхові компанії володіють значним інвестиційним капіталом, який виконує роль світової подушки фінансової стабільності та безпеки економіки розвинених країн.

Зазначена актуальність обумовила мету статті, яка полягає у розробці теоретичних положень та практичних рекомендацій з організації інвестиційної діяльності страхових компаній.

Для досягнення поставленої мети в статті вирішуються наступні завдання:

- визначити сутність поняття «інвестиційний потенціал страхових компаній», а також її взаємозв'язок з дефініціями «фінансовий потенціал страхових компаній» та «страховий потенціал страхових компаній»;
- обґрунтувати роль та значення інвестиційної діяльності страхових компаній щодо формування інвестиційного ресурсу в економіці;
- окреслити проблеми та перспективи реалізації інвестиційного потенціалу страхового ринку;
- запропонувати напрями удосконалення державного регулювання інвестиційної діяльності страхових компаній.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичним аспектам організації інвестиційної діяльності страхових компаній присвячені роботи таких вчених, як Є. Бондаренко, І. Івахненко, В. Роєнко, Н. Ткаченко, М. Федоренко та ін. Сутність інвестиційної діяльності, інструменти її здійснення і правовий аспект страхового бізнесу розглянуто в працях В. Аленічева, Н. Нікуліної, Ю. Фогельсона, М. Юлдашева. З'ясуванню сутності страхових інвестицій присвячені праці В. Базилевича, О. Василика, Ю. Журавльова, В. Грушко, Т. Яворської та ін. Узагальнення напрацювань з даної проблематики дозволило зробити висновок про наявність певних проблем у цьому напрямі діяльності страховиків.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогоднішній день інвестиційна діяльність страхових компаній в Україні залишається недостатньо розвинутою.

Завдяки добре організованій інвестиційній діяльності підвищується якість надаваних страховою компанією послуг, а також визначається положення страховика на ринку страхових послуг. Реалізована інвестиційна діяльність впливає на такі основні ха-

рактеристики страхового продукту як вартість і фактичне виконання зобов'язань страховика, яке здійснюється в рамках обумовлених термінів страхових виплат. За рахунок інвестування фондів страхових компаній відбувається зростання власних коштів, що дозволяє знизити обсяг залучення зовнішніх джерел фінансування. Крім цього вкрай важливим фактором є те, що інвестування сприяє розвитку бізнесу і дає можливість власникам самостійно керувати ним [1, с. 70]. Інвестиційна діяльність дозволяє акумулювати додаткові надходження у вигляді доходів від розміщення власних та залучених коштів, а саме: відсотків на суми залишків на поточних рахунках у банку, відсотків від розміщення коштів на депозитних рахунках у банку, відсоткового доходу за борговими цінними паперами, відсотків за надання довгострокових інвестиційних кредитів, дивідендів за акціями, тантьєми, надходжень від реалізації основних засобів [9, с. 99]. Вдала інвестиційна діяльність дозволяє страховій компанії застосовувати частину придбаного інвестиційного заробітку не лише для покриття негативного грошового ефекту за прямими страховими операціями, часом збільшення збитковості як при нерівномірному розподілі ризику, але і при високій конкурентній боротьбі і демпінгу тарифів на страховому ринку. Також, інвестиційний заробіток має можливість вважатися джерелом приросту особистого капіталу страховика, який ще вживається в надзвичайних ситуаціях для покриття страхових обов'язків. При цьому вихідний грошовий потік від інвестиційної діяльності формується в результаті реалізації операцій з розміщення коштів на поточних та депозитних рахунках у банку, придбання об'єктів нерухомості, вкладення коштів в основні засоби та придбання інших фінансових інструментів [9, с. 101].

Інвестиційна діяльність компанії не може існувати без таких основних складових як аналіз можливих варіантів інвестування, планування найбільш перспективних напрямків інвестицій та управління джерелами інвестицій; формування інвестиційних активів компанії та управління інвестиціями з урахуванням інвестиційних ризиків; організація системи контролю. Інвестиційний потенціал визначає можливість участі страхових компаній в процесі інвестування. Це сукупність фінансових ресурсів, тимчасово вільних від страхових зобов'язань компанії, які інвестуються з метою отримання інвестиційного доходу [7, с. 21].

На інвестування страхова компанія може направляти страхові фонди, допоки немає необхідності направляти їх на страхові виплати, і власний капітал – тобто тільки частину наявних грошових коштів.

Зміна обсягу страхового фонду і страхових виплат значно впливає на інвестиційний потенціал страхово-

го товариства. Вільні від страхових зобов'язань кошти, які використовуються в цілях страхових виплат тільки в разі недостатності коштів страхового фонду, є власним капіталом страхової компанії [7, с. 21].

Планування динаміки зміни пасивів — це ключовий елемент в управлінні джерелами інвестицій. З метою інтеграції грошових потоків (cash-flow) в систему управління грошовими потоками проводиться перспективне прогнозування надходжень і платежів компанії. При цьому використовуються такі методи, як: математична статистика і математичне моделювання; прогнозування структури зобов'язань і можливих змін на період планування. Основною складовою даних методів є страхові резерви і капітал, з урахуванням зміни валютних позицій і термінів виконання зобов'язань [7, с. 22]. Останнім часом зросли ризики втрати або зменшення вартості активів страхових компаній особливо в еквіваленті іноземної валюти (табл. 1).

З таблиці 1 бачимо, що активи, визначені статтею 31 Закону України «Про страхування» для представлення страхових резервів за 2015 рік становили 855,2 млн дол. США, що на 1 419,8 млн дол. США менше ніж за 2008 рік. Це свідчить про зниження кредитного рейтингу емітентів цінних паперів та перестраховиків, зокрема кредитного рейтингу зовнішніх довгострокових державних зобов'язань України, поширення випадків введення тимчасової адміністрації в банках, зниження якості та ліквідності активів у формі цінних паперів [2, с. 29].

Втрата активів або значне зменшення їх вартості може призвести до того, що розмір страхових зобов'язань страховика не відповідатиме величині активів,

що забезпечують їх виконання. Це в свою чергу підвищує ризики невиконання страховиками своїх зобов'язань перед страхувальниками відповідно до підписаних договорів страхування. У зв'язку з цим виникає необхідність підвищити вимоги до якості активів і вдосконалити вимоги до їх диверсифікації [2, с. 29].

З метою оцінки інвестиційної діяльності вітчизняних страхових компаній на практиці проведемо аналіз обсягів сформованих ними страхових резервів за видами протягом 2011–2015 рр., які є основним джерелом формування інвестиційного доходу (табл. 2).

Динаміка страхових резервів та активів страховиків протягом періоду, що досліджується, має зростаючу тенденцію, незважаючи на зменшення загальних активів страховиків у 2015 р. порівняно з 2014 р. на 9 532,1 млн грн. При цьому прослідковується збільшення обсягів сформованих страхових резервів на 64,4% переважно за рахунок зростання резервів зі страхування життя на 158,6%. Технічні резерви в 2015 р. порівняно з 2011 р. збільшились лише на 34,9%. Але у структурі сформованих страхових резервів технічні резерви займають найбільшу питому вагу (70%). Частка резервів зі страхування життя поступово збільшується, а саме в 2015 р. порівняно з 2011 р. вона зросла на 13,7%.

Це свідчить про зростання попиту населення на накопичувальні контракти, які запропоновані пенсійною реформою в країні [6, с. 492]. Отже, виходячи з вищенаведеного, можна зазначити, що інвестиційні можливості страхових компаній реалізуються в цілому за рахунок банківських вкладів, які, своєю чергою, мають підвищений рівень ризику та невисоку

Таблиця 1

Категорії активів, для представлення страхових резервів (млн дол. США)

Категорії активів	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Гроші на поточних рахунках	242,5	135,0	137,9	181,4	164,1	196,1	145,2	82,3
Депозити	852,5	453,9	519,4	669,1	719,7	762,5	518,4	422,8
Банківські метали	14,8	9,5	5,6	5,8	2,8	1,9	1,3	0,4
Нерухомість	182,1	93,9	103,1	92,8	99,0	101,5	71,2	41,9
Акції	369,1	185,2	173,5	169,8	138,6	202,5	119,3	44,6
Облігації	62,0	22,1	20,9	32,8	40,4	44,9	35,2	18,7
Іпотечні сертифікати	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,4
Державні цінні папери	51,9	88,3	155,8	154,2	271,4	277,0	248,2	112,6
Права вимоги до перестраховиків	488,5	260,3	334,3	146,2	196,7	288,2	210,2	131,0
Інвестиції в економіку, за напрямками визначеними КМУ	9,8	6,6	3,0	1,3	1,2	3,5	0,7	0,0
Гроші в касі	1,7	1,8	1,3	1,6	1,5	1,4	1,1	0,3
ВСЬОГО	2275,0	1256,6	1454,9	1454,9	1635,5	1879,5	1350,8	855,2

Таблиця 2

Динаміка страхових резервів та активів страховиків, млн грн.

Показники	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	Темп приросту, млн грн, 2015 р. до 2011 р.
Обсяг сформованих страхових резервів, у т.ч.:	11179,3	12577,6	14435,7	15828,0	18376,3	64,4
– резерви зі страхування життя	2663,8	3222,6	3845,8	5306,0	6889,3	158,6
– технічні резерви	8515,5	9355,0	10589,9	10522,0	11487,0	34,9
Загальні активи страховиків	48122,7	56224,7	66387,5	70261,2	60729,1	26,2
Активи, визначені ст. 31 Закону України «Про страхування» для представлення коштів страхових резервів	28642,4	48831,5	37914,0	40530,1	36418,8	27,2

ліквідність. При цьому даний вид активів має низьку прибутковість, що не дає змоги страховим компаніям отримувати високий інвестиційний дохід від розміщення вільних коштів за депозитами. Також у сучасних умовах вони не завжди є надійними, що пов'язано з низьким рівнем фінансової стійкості вітчизняних банків [6, с. 494].

Інвестиційний потенціал складається під впливом наступних факторів: структури страхового портфеля; суми страхових премій; збитковості або прибутковості пропонуваніх страхових операцій; умов державного регулювання щодо формування страхових фондів; термінів страхових договорів; а також обсягу власних коштів. Інвестиційним потенціалом визначається інвестиційна політика компанії. При формуванні інвестиційної політики враховуються існуючі законодавчі норми, які регулюють інвестиційну діяльність страховиків (Закони України «Про інвестиційну діяльність», «Про страхування» та ін. нормативні акти). Так, загальна вартість активів, в які інвестовані кошти, повинна дорівнювати величині власних коштів і страхових резервів страховика. Існують обмеження на розміщення коштів страхових резервів поза територією України [1, с. 71].

Основною проблемою інвестування коштів є нерозвинений фондовий ринок України і мала кількість фінансових проектів, куди можна було б вкласти гроші. У розвинених країнах Європи і в США частка інвестованих коштів страхових компаній становить близько 20–25%, при тому, що в Україні цей показник в рази менше. Наприклад, у Великій Британії є приблизно 70 різновидів цінних паперів. В Україні найменш ризикові вкладення становлять державні цінні папери або цінні папери фінансових інститутів з державною участю. Але такі цінні папери забезпечують низьку прибутковість. При тому слід враховувати, що ця ставка сильно змінюється в умовах фінансових криз. Інші ж вкладення становлять високий ризик, але порівняно великий дохід. До того ж, українська

нормативно-правова база у сфері страхування є недосконалою та не відповідає європейським стандартам. Рівень капіталізації українських страхових компаній є низьким;

Ліквідні фінансові інструменти є недостатніми для проведення ефективної інвестиційної політики. Недосконале нормативно-правове врегулювання діяльності страхових посередників [1, с. 71].

На сьогодні, в Україні, у зв'язку з нестабільністю інвестиційного клімату, існує потреба у створенні державного органу нагляду, який міг би контролювати цей сегмент економіки. До того ж, вкрай мало привабливих інвестиційних інструментів, які могли б забезпечити захист від інфляції і привести до отримання додаткового доходу, і це є однією з головних проблем, особливо в сучасних умовах падіння фінансового ринку. Питання про структуру та обсяг інвестицій, періодів реінвестування за рахунок страхових резервів, є складним завданням, яку кожна страхова компанія вирішує самостійно.

Інвестиційна діяльність в українських страхових компаніях тільки починає розвиватися. Страховикам сьогодні необхідно створити передумови для подальшого перетворення страхових компаній в крупних інституційних інвесторів, яким би довіряли громадяни [1, с. 72].

Є необхідним вдосконалення державного регулювання у сфері страхування та підвищення фінансової грамотності населення. Важливим є формування довіри населення для стимулювання інвестування вільних фінансових ресурсів в бізнес через страхові компанії, які професійно займаються інвестиціями. На сьогоднішній день найменш задіяним ресурсом страхової діяльності є довгострокове страхування життя. На досвіді інших країн доведено, що довгострокове страхування життя є ефективним інструментом інвестиційної діяльності та допомагає трансформувати заощадження населення в довгострокові інвестиції. Сьогодні, проблема українського страхового ринку

полягає в тому, що населення не готове передавати свої заощадження страховим компаніям, щоб вони стали довгостроковими інвестиціями і приносили дохід, в той же час, сприяли розвитку економіки країни.

Вирішити завдання з трансформації заощаджень населення в довгострокові інвестиції через страхові компанії можна шляхом здійснення систематичних і послідовних дій держави за наступними напрямками:

- стимулювати довгострокове страхування життя, в тому числі пенсійне страхування (наприклад, надання пільг по оподаткуванню фізичних осіб);
- надання гарантій виплат (можна використовувати той же механізм, що і гарантування банківських вкладів);
- формування механізму розміщення резервів в інвестиційні інструменти, які задовольняють вимогам страхових організацій за такими критеріями як диверсифікація, зворотність, прибутковість і ліквідність;
- створення системи з реалізації державного контролю за дотриманням норм функціонування даного ринку.

Серед масштабних процесів, які необхідно стимулювати всередині страхового сектора для цілей посилення інвестиційного потенціалу, можна особливо відзначити такі: укрупнення страхових компаній і концентрація страхових капіталів; забезпечення спеціальними сукупними резервами страхових пулів нових спільних страхових продуктів; об'єднання страхового і банківського бізнесу не тільки в плані взаємодії, але і в плані переходу на рівень договірної партнерства, створення спільних фінансово-страхових продуктів.

За даними 2016 р. загальна кількість страхових компаній в Україні становила 361 од., скоротившись за період дослідження на 20,8% (–90,0 од.); значного скорочення зазнали СК Life (–26,9%). Однак доречно зазначити, що попри значну кількість компаній, фактично на страховому ринку основну частку валових страхових премій (99,9%) акумулюють 200 СК поп-Life та 20 СК Life. Обсяг сформованих резервів станом на 01.01.2016 становив 18,4 млрд грн (+61,6% у порівнянні із 2010 р.), також відмічено зростання за період дослідження активів страховиків на 34,3%. Проте 2015 р. обсяг загальних активів страховиків зменшився на 13,6% у порівнянні із 2014 р., а величина активів зменшилась на 4111,3 млн грн. Але, незважаючи на скорочення кількості компаній, обсяг валових премій збільшився на 28,8% у 2015 р. порівняно з 2010 р., а приріс виплат становив 32,7%.

Частка валових страхових премій на ринку у відношенні до ВВП у 2015 р. становила 1,5% (–0,2 в.п. у порівнянні з 2014 р.). Загалом за 2010–2015 рр. розмір

страхових премій зріс, але їхня частка у ВВП 2015 р. є найменшою.

Так у 2015 році розмір загальних витрат страховиків на страховому ринку України становив 28689,5 млн грн., а фінансовий потенціал вітчизняного страхового ринку дорівнює (– 12383,3 млн грн.), що свідчить про фінансову нестійкість страхового ринку та наявність значної кількості неплатоспроможних страховиків.

Проаналізувавши підсумки 2014–2015 рр., можна зробити висновок, що на зростання збитковості, в страхуванні вплинули в першу чергу зниження темпів зростання економіки країни (більш ніж двократна девальвація гривні по відношенню до долара) та інших макроекономічних факторів. Головна проблема українського ринку страхових послуг полягає в тому, що більше 20% активів страхових компаній є неліквідними. На даний момент немає можливостей, а часто і бажання страховиків, замінити неліквідні активи на реальні і повноцінні. Зазначене веде до наростання недовіри до страхового бізнесу як потенційного інституту інвестицій [2, с. 31].

Таким чином, можна зробити висновок, що сьогоднішні проблеми інвестиційної діяльності перешкоджають розвитку маркетингової політики страхової компанії, оскільки страховикам доводиться постійно замислюватися про здатність компанії відповідати за своїми зобов'язаннями перед клієнтами. У підсумку, страховим компаніям простіше в цій ситуації відмовитися від інвестування, ніж піддавати ризику обмежені обсяги залучених ресурсів.

Інвестиційна діяльність страхових компаній є досить важливою складовою соціально-економічного розвитку суспільства. У розвинених країнах велика частина інвестиційних вкладень є довгостроковою і здійснюється за рахунок коштів компаній зі страхування життя, в той час як в Україні основна частина коштів представлена короткостроковими активами.

До того ж, участь українських страховиків в інвестиційному процесі часто носить спекулятивний характер, недосконале, застаріле законодавство, неефективні, непрозорі, непередбачувані та вибіркові правила державного регулювання і нагляд, а у середніх і дрібних страхових компаній немає прагнення виходити на фондовий ринок самостійно, оскільки вони не володіють достатнім інвестиційним потенціалом. Механізм страхування відрізняється тим, що з його допомогою страхові організації можуть зібрати і накопичити внески страховальників, а виплати по ним здійснити при фактичному настанні страхового випадку. Існуючий часовий проміжок компанія може використовувати для інвестування зібраних коштів і отримання додаткового доходу.

Отже, інвестиційні можливості страхових компаній обумовлені економічною природою страхування.

У разі настання катастрофічних ризиків успішна інвестиційна діяльність дає змогу страховій компанії покрити негативний фінансовий результат, направивши на страхові виплати отриманий інвестиційний дохід. Якщо на макрорівні інвестиційна діяльність корисна для економіки країни в цілому, то на мікрорівні вона дозволяє підвищити фінансову стійкість, платоспроможність і конкурентоспроможність окремого страховика [2, с. 31].

Вибір об'єктів інвестування для страхових компаній залежить від структури її резервів. Так якщо резерви сформовані зі страхових премій зі страхування життя, то це «довгі гроші» і з них може формуватися портфель довгострокових інвестицій, в якому ліквідність активів носить другорядний характер. Якщо ж обсяг резервів складається з коштів, що знаходяться в розпорядженні страховика один — два роки, портфель формується з високоліквідних активів [7, с. 752].

В принципі, формування інвестиційного портфеля відбувається за наступним алгоритмом. Виходячи зі структури резервів та інших джерел фінансування інвестицій, обирається інтервал інвестування. При цьому формується підхід до подальшого інвестування: довгострокові інвестиції, середньострокові або короткострокові.

Проводиться аналіз фінансових інструментів інвестування. Відбираються інструменти, що найбільше відповідають структурі джерел фінансування. Проводиться ранжування інструментів за основними критеріями: прибутковості, ступеня ризику, ліквідності. В першу чергу, обираються ті, які більше відповідають

надійності і далі — за вказаними вище критеріями. Визначається ефективність декількох подібних портфелів і обирається більш ефективний варіант.

У практиці інвестиційної діяльності страхових компаній досить часто застосовують хеджування ризиків придбаних активів. Це знижує ризики втрат від придбаних цінних паперів, але знижує їх прибутковість. За найбільш ризикових позицій інвестиційного портфеля купуються цінні папери (наприклад, форвардний контракт) з протилежним напрямком (продажем форварда через певний часовий інтервал). Якщо цінний папір забезпечує потрібну прибутковість, то форвардний контракт погашається. А якщо ціни по первинній покупці цінним папером впали, то активується форвардний контракт і втрати виявляються мінімальними.

Висновки. Отже, страхова інвестиційна діяльність є діяльністю страхових компаній щодо вкладення їх власних і залучених ресурсів на даний час і отримання доходу в майбутньому. Інвестиційна діяльність має відповідати законодавчим вимогам, які регулюють правила розміщення страхових резервів. Головною метою страхової інвестиційної діяльності можна вважати забезпечення найбільш ефективних шляхів реалізації інвестиційної стратегії страхової компанії та максимальної доходності від фінансових вкладень за мінімальних ризиків. Якщо на макрорівні інвестиційна діяльність корисна для економіки країни в цілому, то на мікрорівні вона дозволяє підвищити фінансову стійкість, платоспроможність і конкурентоспроможність окремого страховика.

Література

1. Братюк В. П., Бошинда І. М. Інвестиційна діяльність страхових компаній / В. П. Братюк, І. М. Бошинда // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. — 2016. — С. 69–71.
2. Залетов О. Державне регулювання інвестиційної діяльності страхових компаній в Україні / О. Залетов // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. — № 3(180)/2016. — С. 25–32.
3. Підсумки діяльності страхових компаній України. — 2015. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://forinsurer.com.ua>
4. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991, N47, ст. 646
5. Про страхування [Електронний ресурс]: Закон України № 85/96-ВР від 07.03.1996 р. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=85%2F96>.
6. Шаповал Л. П. Інвестиційна складова менеджменту страхових компаній / Л. П. Шаповал // Мукачівський державний університет. — Вип. № 3. — 2016. — С. 491–496.
7. Ширшикова Л. А., Колотыгина Е. Н., Терентьева М. С. Проблемы совершенствования инвестиционной деятельности страховых компаний в Российской Федерации // Молодой ученый. — 2016. — № 9. — С. 752–758.
8. The World's Biggest Public Companies [Електронний ресурс] // Forbes. — 2015. — Режим доступу: <http://www.forbes.com/global2000/list/#tab:overall>
9. Гавриляк, С. С. Стратегія забезпечення функціонування механізму для активізації інвестиційної діяльності страховика [Текст] / Тетяна Степанівна Гавриляк // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. — Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2015. — Том 22. — № 1. — С. 97–101.